

BAKALÁŘSKÉ STUDIUM

Studijní program	Specializace v pedagogice
Studijní obor	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia	prezenční a kombinovaná
Rok	2019/2020

Tematické okruhy a doporučená literatura ke státním závěrečným zkouškám:

1. Edukace v mateřské škole
2. Vývojová psychologie
3. Didaktika mateřské školy

Každý student u SZZ předloží materiál k bakalářské práci (dotazníky, záznamy rozhovorů apod. – podle typu výzkumu) a portfolio ze souvislé praxe.

OKRUHY KE SZZ Z EDUKACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1. Pedagogika jako systém věd. Teoretická analýza.
2. Teoretická analýza pojmu edukace.
3. Dětství jako sociální a kulturní fenomén.
4. Volný čas a mimoškolní výchova – analýza pojmů.
5. Kulturní gramotnost v kontextu obsahů rámcových vzdělávacích programů pro preprimární vzdělávání.
6. Historické mezníky předškolní výchovy.
7. Počátky a vývoj předškolních institucí u nás i v Evropě. Reformní a alternativní pedagogické směry v předškolní výchově.
8. Alternativní a inovativní vzdělávací programy. Waldorfská pedagogika. Pedagogika Marie Montessori. Začít spolu. Zdravá mateřská škola.
9. Komplementarity a polarity funkcí mateřské školy a základní školy.
10. Učitel mateřské školy. Požadavky na učitele. Profesní kompetence učitele mateřské školy.
11. Školský systém ČR (legislativa, pedagogické dokumenty, kurikulární dokumenty).
12. Mateřská škola, školní výchovně-vzdělávací zařízení v školském systému ČR.
13. Aktuální proměny zákonů, které se týkají předškolního vzdělávání.
14. Kurikulum mateřské školy. Teoretická analýza v současnosti.
15. Specifika práce s dětmi předškolního věku v zájmových institucích, kroužcích. Volný čas a jeho charakteristika ve vztahu k dětem předškolního věku.
16. Rodina dítěte jako primární činitel socializace. Funkce rodiny. Vztah mezi rodinou a školou.
17. Úlohy a funkce mateřské školy, analýza.
18. Funkce a role učitele MŠ a vychovatele v institucích, které působí v oblasti volného času dětí. Porovnání těchto rolí.
19. Hra a pojetí hry. Hra jako učební strategie. Hra jako aktivita v procese výuky v MŠ. Hra jako metoda a prostředek.
20. Analýza uplatňovaných modelů, principů v edukaci dětí od 2 do 3 let.
21. Práva a potřeby dítěte a jejich zabezpečování v pedagogickém organizování edukace v mateřské škole.
22. Analýza obsahů v mateřské škole. Organizování procesu edukace v mateřské škole.
23. Analýza obsahů edukace v zájmových organizacích pro děti předškolního věku. Specifika organizace edukace.
24. Faktory ovlivňující edukační proces v MŠ.
25. Hodnocení procesu a efektů edukace. Funkce hodnocení. Strategie, techniky a nástroje hodnocení.
26. Klima v mateřské škole. Tvorba klimatu a úloha učitele při tvorbě klimatu.
27. Tvorba projektů a programů pro práci s dětmi předškolního věku.

28. Evaluace a autoevaluace v mateřské škole. Oblasti, cíle, metody, techniky, systém evaluace školy, evaluace vzdělávacích výsledků dětí.
29. Problémové dítě. Výchovné problémy u předškolních dětí.
30. Dětské skupiny a jejich místo v předškolním vzdělávání.

Doporučená literatura:

- Bečvářová, Z. (2010). *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál.
- Hašková, H., Saxonberg, S., & Mudrák, J. (2012). *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon.
- Kaščák, O. (2010). *Škola jako rituálny priestor*. Bratislava: Veda.
- Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2016). *Mateřská škola ve světě univerzity*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- Majerčíková, J. (2017). Postponement of the commencement of compulsory school attendance from the nursery school teachers' perspective. *Orbis Scholae*, 11(1), 9–30.
- Majerčíková, J. (2017). Odklady povinné školní docházky v perspektivě učitelek mateřských škol. *Orbis Scholae*, 11(1), 9-30.
- Průcha, J. et al. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání. Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Vašíková, J., & Žáková, I. (2017). *Význam primární logopedické prevence v rozvoji řečových a jazykových schopností dětí předškolního věku*. Zlín: UTB.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou v mateřské škole? Pohled kvalitativního výzkumu. *Pedagogická orientace*, 24 (4), 510–534.
- Wiegerová, A. et al. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu proměn kurikula*. Zlín: FHS UTB, 2015.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2018). Preschool attendance of very young children: Parents' choice and outcome satisfaction. *Journal of language and cultural education*, 6(2), 36–47.

OKRUHY KE SZZ Z VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

1. Vývojová psychologie. Zaměření oboru. Vztah vývojové psychologie s edukací dítěte předškolního věku.
2. Osobnost v pojetí současné psychologie.
3. Temperament a charakter. Používání těchto pojmů v psychologii. Klasifikace temperamentu.
4. Vývoj charakteru. Charakterové vlastnosti. Vůle a rozhodování. Kultivace temperamentu, charakteru a vůle.
5. Poznávací (kognitivní) procesy. Čítí, vnímání, představivost, fantazie.
6. Řeč a její vývoj v předškolním věku.
7. Kategorie asociace. Asociační zákony. Kognitivní styl. Pozornost a vědomí.
8. Paměť a její vývoj v předškolním věku.
9. Rozvoj myšlení dítěte předškolního věku.
10. Schopnosti. Klasifikace schopností. Vlohy a schopnosti.
11. Nadání, talent. Inteligence a řešení problémů. Emoční inteligence. Problematika nadaných dětí.
12. Motivace a potřeby. Význam motivace a možnosti jejího rozvíjení v rámci výchovně-vzdělávacím procesu v prostředí mateřské školy.
13. Aktivační faktory osobnosti - zájmy, potřeby, hodnoty, ideály. Aspirace. Zájmy a potřeby dítěte předškolního věku.
14. Konflikt. Konfliktní situace. Frustrace, deprivace, stres.
15. Frustrace jako sociální situace, frustrace jako stav (prožitek). Typické reakce dětí na frustraci. Frustrační tolerance. Sociální faktory utváření odolnosti vůči stresu a frustraci.
16. Obecné znaky a zákonitosti psychického vývoje a jejich vztah k vývojovým teoriím (S. Freud, E. H. Erikson, J. Piaget a L. Kohlberg).
17. Prenatální vývoj, porod a rizika s nimi spojená. Obecná charakteristika se zaměřením na podstatné aspekty.
18. Zdravý novorozenec a specifika dětí výrazně nedonošených nebo jinak vývojově ohrožených.
19. Kojenecký věk se zaměřením na podstatné momenty kognitivního, percepčního a emočního vývoje, vývoje řeči, motorického vývoje, hry a sociálního chování.
20. Charakteristika batolecího období, typické znaky uvažování a některé další aspekty kognitivního vývoje. Rozvoj verbálních schopností, emočního vývoje, sebepojetí a socializace dítěte.
21. Proměny předškolního období. Rozvoj verbálních schopností, emočního vývoje, sebepojetí a socializace dítěte. Školní zralost.
22. Dětská hra a kresba.
23. Školní věk - obecná charakteristika a periodizace tohoto věku.

24. Vývojová specifika u dětí se zrakovým, sluchovým nebo tělesným postižením.
25. Děti s podezřením na některou z poruch autistického spektra. Mentální retardace.
26. Neurotické poruchy u dětí. Symptomatologie, příčiny, možnosti psychologického a pedagogického korektivního ovlivnění.
27. Poruchy nálad a afektivní poruchy v předškolním věku.
28. Jedinec v sociální skupině. Vliv sociální skupiny na vývoj jedince.
29. Psychologie rodiny. Vývojový cyklus rodiny. Vztahy a procesy v rodině. Sociální dovednosti a možnosti jejich rozvíjení v prostředí rodiny.
30. Rodiny s jedním rodičem, nevlastní rodiny, diagnostika rodiny.

Doporučená literatura

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press a.s.
- Čáp, J., & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.
- Dittrichová, J. et al. (2004). *Chování dítěte a raného věku a rodičovská péče*. Praha: Grada.
- Fichnová, K., & Szobiová, E. (2007). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Gilberg, CH., & Peeters T. (2008). *Autismus – zdravotní a výchovné aspekty*. Praha: Portál.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- Hoskovcová, S. (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada.
- Klenková, J., & Kolbáková, H. (2003). *Diagnostika předškoláka*. Brno: MC nakladatelství.
- Konečný, J., & Urbanovská, E. (2002). *Psychologie pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langová, M. (2005). *Psychologické aspekty školního poradenství*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně.
- Lazarová, B. (2005). *Netradiční role učitele: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi*. Brno: Paido.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2003). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál.
- Opatřilová, D. (2006). *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: MU.

1. Současné pedagogicko-didaktické koncepce uplatňované v mateřských školách.
2. Teorie Piageta a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
3. Teorie Vygotského a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
4. Teorie Bandury a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
5. Teorie Brunera a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
6. Cíle a kompetence – analýza pojmů.
7. Analýza pojmů pedagogická strategie, organizační forma, vyučovací metoda, vyučovací prostředek, pomůcka.
8. Pojetí, cíle, vzdělávací obsah, vzdělávací oblasti, podmínky předškolního vzdělávání. Základní terminologie.
9. Plánování činností v mateřské škole.
10. Rozvoj počáteční jazykové a literární gramotnosti v MŠ.
11. Logické myšlení a matematika v MŠ – cíle, úkoly v MŠ.
12. Rozvíjení matematických představ. Geometrická a prostorová představivost.
13. Rozvíjení přírodovědného poznání u dětí předškolního věku.
14. Zapojení průřezových témat do vzdělávacího procesu v MŠ. Multikulturní výchova, globální výchova.
15. Environmentální výchova v školních vzdělávacích programech mateřských škol.
16. Výchova ke zdraví v školních vzdělávacích programech mateřských škol.
17. Dramatická výchova – metody a techniky využívané v MŠ.
18. Hudební výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
19. Výtvarná výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
20. Tělesná výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
21. Organizační formy a prostředky využívané v podmínkách mateřské školy.
22. Klíčové kompetence a jejich teoretický rozbor.
23. Analýza rámcového vzdělávacího programu.
24. Tvorba školního vzdělávacího programu.
25. Alternativní a augmentativní komunikace a možnosti uplatnění při práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami v MŠ.

Doporučená literatura:

- Havlíková, M. a kol. (2006). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Doušková, A., & Porubský, Š. (2009). *Didaktický model materskej školy*. Banská Bystrica: UMB.
- Hejný, M. Kuřina, K. (2001) *Dítě, škola a matematika. Konstruktivistické přístupy k vzdělávání*. Praha: Portál.
- Kolář, Z., & Vališová, A. (2009). *Analýza vyučování*. Praha: Grada.
- Koutníková, M., & Wiegerová, A. (2017). *Využití komiksů v podmínkách mateřských škol*. Zlín: Nakladatelství UTB.
- Navrátilová, H., & Petrů Puhrová, B. (2018). *Máme hračku, tak co s ní?* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.

- Nováková, E., & Novák, B. (2019). *Matematická negramotnost a učitelé mateřských škol*. Brno: Muni Press
- Petrová, Z. (2008). *Vygotského škola v pedagogice*. Trnava: TU.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. a kol. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum.
- Szimethová, M., Wiegerová, A., Horká, H. (2012). *Edukačné rámce prírodovedného vzdelávania*. Zlín: FHS UTB.
- Svobodová, E. (2007). *Obsah a formy předškolního vzdělávání*. České Budějovice: JU v ČB.
- Vygotskij, L. S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál.
- Wiegerová, A. et al. (2012). *Self efficacy v edukačných súvislostiach*. Bratislava: SPN.